

การรับรู้ความกลมกลืนทางทัศนการของหมู่บ้านจัดสรร ระหว่างสถาปนิกและกลุ่มวัยรุ่น

สุพจน์ พรหมพยัคฆ์^{1*}, บุญชัย ขจายเกียรติกำจร¹, เรืองรงค์ รัตนปรีชาเวช¹ และ กนกวรรณ พรหมพยัคฆ์²

¹คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ²นักวิจัยอิสระ

บทคัดย่อ

ความคล้ายคลึงหรือกลมกลืนทางทัศนการของสถาปัตยกรรมที่มากเกินไปมักจะสร้างการรับรู้ถึงความซ้ำซากจำเจ และไร้เอกลักษณ์ การวิจัยนี้พยายามที่จะตรวจสอบและเปรียบเทียบการรับรู้ระหว่างสถาปนิกและวัยรุ่นทั่วไป เกี่ยวกับการรับรู้ดังกล่าวและเชื่อมโยงกับองค์ประกอบการออกแบบ ชุดภาพจำลองที่แสดงถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องจะถูกนำมาใช้เพื่อหาคำตอบระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามสองกลุ่ม ได้แก่ สถาปนิกและกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่ใช่สถาปนิก เกี่ยวกับการรับรู้ความกลมกลืนทางทัศนการของหมู่บ้านจัดสรร ซึ่งผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ในการสร้างรูปแบบทางทัศนการที่กลมกลืนอย่างพอเหมาะพอดี สถาปนิกจะต้องใส่ใจกับความสอดคล้องกันของรูปแบบหน้าต่างและประตู ซึ่งจะช่วยสร้างความกลมกลืนทางทัศนการโดยไม่มีผลข้างเคียงที่น่าเบื่อ ความสอดคล้องของลักษณะพื้นผิวและสีของผนัง จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องพิจารณาเป็นลำดับต่อมา

คำสำคัญ: ความกลมกลืนทางทัศนการ การรับรู้สภาพแวดล้อม องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม

*อีเมล: supojter@gmail.com

Perceptions in Visual Harmony of Housing Estate Between Architects and Teenagers

Supoj Prompayuk^{1*}, Boonchai Kajaikiatkamjorn¹, Roengnarong Rattanaapreechawet¹
and Kanokwan Prompayuk²

¹Faculty of Industrial Technology, Phranakhon Rajabhat University ²Independent Researcher

Abstract

Too much visual similarity in architecture tends to create a perception of monotony without identity. This research attempts to examine and compare perceptions between architects and general youth. It's about that perception and linking it to design elements. A set of simulations representing relevant variables will be used to find answers between two groups of respondents: architects and young non-architects. Concerning the perception of visual harmony of housing estate. The results of the research indicated that to create a visual style that is in perfect harmony. Architects must pay attention to the consistency of window and door styles. This helps create visual harmony without any boring side effects. Consistency of the texture and color of the walls. will be an important factor that must be considered next.

Keywords: Visual Harmony, Environment Perception, Architectural Elements

*E-mail: supojter@gmail.com

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันกิจกรรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นที่ที่อยู่อาศัยและบริเวณใกล้เคียง สภาพทางกายภาพของพื้นที่อยู่อาศัยอาจส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้อยู่อาศัยตลอดจนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน สภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์โดยรอบที่สวยงามเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดน่าอยู่ องค์ประกอบเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการสร้าง “ความรู้สึกถึงสถานที่” ที่แข็งแกร่ง เพื่อให้สถานที่รู้สึกเหมือนอยู่บ้าน รู้สึกเหมือนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ทะนุถนอมและรักที่จะอยู่ในชุมชน นี่คือการรับรู้ของผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชน นอกจากนี้ยังสามารถกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชนและส่งผลให้สภาพสังคมและคุณภาพชีวิตดีขึ้นในที่สุด (Nunta, 2003)

หมู่บ้านจัดสรรเป็นกลุ่มอาคารพักอาศัยที่สร้างขึ้น โดยกลุ่มอาคารดังกล่าวมักจะสร้างโดยนักพัฒนาหรือผู้รับเหมารายเดียว โดยมีรูปแบบและการออกแบบอาคารเพิงไม่กี่แบบและมีแนวโน้มที่จะมีลักษณะเหมือนกัน ความคล้ายคลึงกันทางทิศทางการสถาปัตยกรรมที่มากเกินไป มักสร้างสภาพแวดล้อมที่ซ้ำซากจำเจ ไร้เอกลักษณ์ และไร้ความเป็นสถานที่นั้น ๆ อีกทั้งสถาปนิกและคนทั่วไปมักมีความเห็นไม่ตรงกันเกี่ยวกับลักษณะองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่มีความคล้ายคลึงกันทางทิศทางการออกแบบพอเหมาะพอดี

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงพยายามที่จะทดสอบการรับรู้ของทั้งสถาปนิก และคนทั่วไปซึ่งในการวิจัยนี้มุ่งไปที่กลุ่มวัยรุ่นที่จะเป็นกลุ่มผู้บริโภคในธุรกิจบ้านพักอาศัยในอนาคต เกี่ยวกับการรับรู้ทางทิศทางการเกี่ยวกับความกลมกลืนกันของกลุ่มอาคารที่พักอาศัย ซึ่งการวิจัยจะชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบการออกแบบที่สำคัญที่สามารถหลีกเลี่ยงรูปลักษณะทางทิศทางการที่น่าเบื่อ เพื่อการออกแบบกลุ่มอาคารโดยคำนึงถึงความสวยงามด้านสภาพแวดล้อม

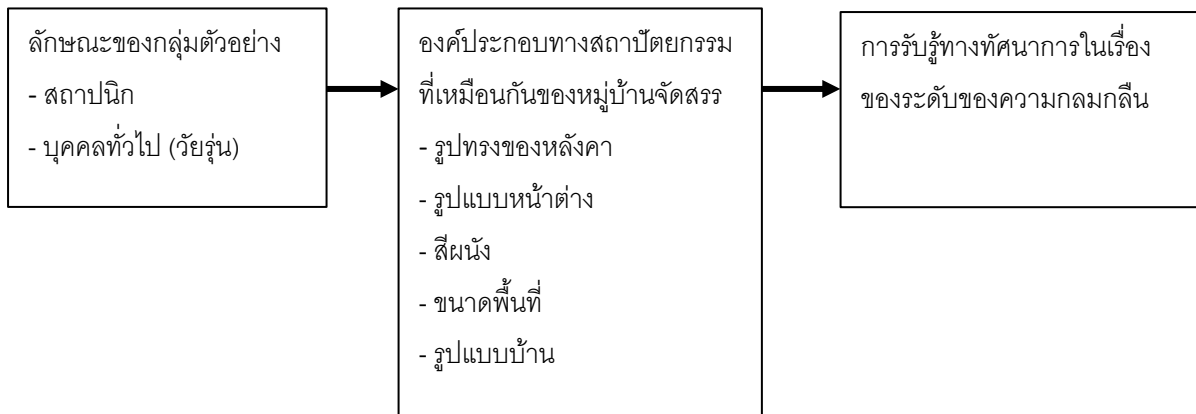
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการรับรู้ของทั้งสถาปนิกและคนทั่วไปซึ่งเป็นวัยรุ่น เกี่ยวกับการรับรู้ทางทิศทางการเกี่ยวกับความกลมกลืนกันของหมู่บ้านจัดสรร

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนทางทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมจำนวนหนึ่งจะถูกจัดกลุ่มเพื่อสร้างตัวแปรที่จะใช้เป็นกรอบการวิจัย ได้แก่ รูปทรงของหลังคา รูปแบบหน้าต่าง สีผนัง ขนาดพื้นที่ และรูปแบบบ้าน ตามหลักการเกี่ยวกับองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมและการออกแบบ (Heimsath, 1977) (Lang, 1974) (Spreiregen, 1965) ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้ทางทิศทางการของผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์กับตัวสถาปัตยกรรม ตามทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้สภาพแวดล้อม (Gifford, 1997) (Gifford & Cheuk, 1982)

(Horayangul, 2003) โดยใช้กลุ่มของภาพจำลองที่ถูกสร้างขึ้นเป็นตัวแทนของตัวแปรดังกล่าวเพื่อใช้ในการสอบถามข้อมูล ตามหลักการของ Stimuli Technique (Wang,1954) โดยสอบถามกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม ได้แก่ สถาปนิก และกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่ใช่สถาปนิก เกี่ยวกับการรับรู้ระดับของความกลมกลืนของกลุ่มอาคาร ดังแสดงในภาพที่ 1

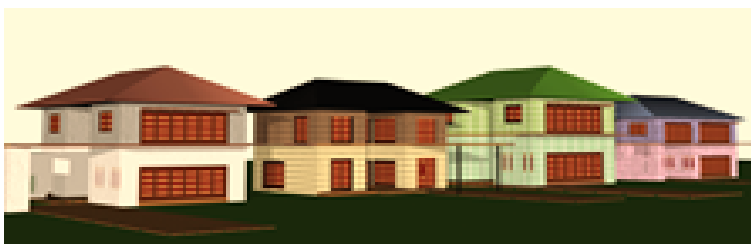
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

การดำเนินงานวิจัย

การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อตรวจสอบองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของทั้งสถาปนิกและวัยรุ่นทั่วไป เกี่ยวกับการรับรู้ระดับของความกลมกลืนทางทัศนภาพของกลุ่มอาคารที่พักอาศัยหรือหมู่บ้านจัดสรร องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมจำนวนหนึ่งจะถูกจัดกลุ่มเพื่อสร้างรายการตัวแปรที่จะนำไปใช้ โดยเป็นลักษณะภาพจำลองของกลุ่มอาคารบ้านจัดสรรที่มีตัวแปรหรือองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมอย่างหนึ่งที่เป็นแบบเดียวกัน ดังเช่นตัวอย่างในภาพที่ 2 และ 3

ภาพที่ 2 กลุ่มอาคารที่พักอาศัยที่มีสีผนังเหมือนกัน

ภาพที่ 3 กลุ่มอาคารที่พักอาศัยที่มีรูปแบบของหน้าต่างเหมือนกัน

กลุ่มภาพจำลองที่เป็นตัวแทนขององค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมและการออกแบบต่าง ๆ ถูกสร้างขึ้นเพื่อสำรวจคำตอบจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถามสองกลุ่มได้แก่ กลุ่มสถาปนิก จำนวน 30 คน และ กลุ่มบุคคลทั่วไปที่เป็นวัยรุ่น จำนวน 50 คน เกี่ยวกับระดับของการรับรู้ความกลมกลืนทางทัศนการ โดยเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบไม่คำนึงถึงความน่าจะเป็น (Non-probability Random Sampling) โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญด้วยแบบสอบถามออนไลน์ รายละเอียดดังกล่าวมีสาเหตุเนื่องมาจากระยะเวลาการวิจัยที่จำกัด

การวิจัยนี้ พัฒนาแบบสอบถามโดยใช้แนวคิดการวัดผลเชิงความหมาย แบบสอบถามนี้ใช้เพื่อสอบถามการรับรู้ถึงระดับของความกลมกลืนทางทัศนการที่พอดีต่อรูปภาพจำลองต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่าง โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก ได้แก่ ส่วนที่หนึ่ง คุณลักษณะส่วนบุคคล และ ส่วนที่สอง ความชอบและการรับรู้ระดับของความกลมกลืนทางทัศนการที่พอดีของภาพจำลอง ที่เป็นตัวแทนของการออกแบบสถาปัตยกรรมแบบต่าง ๆ

ตัวแปรหรือองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่จะทดสอบ ได้แก่ รูปทรงของหลังคา รูปแบบหน้าต่าง สีของผนังภายนอก ขนาดพื้นที่ของบ้าน และรูปแบบบ้าน โดยเป็นภาพจำลองของกลุ่มอาคารบ้านจัดสรรจำนวน 5 ภาพ โดยแต่ละภาพมีตัวแปรหรือองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมข้างต้นหนึ่งอย่างเหมือนกัน โดยสอบถามกลุ่มตัวอย่างถึงระดับการรับรู้ทางทัศนการในเรื่องของความกลมกลืนอย่างเหมาะสมว่ามากหรือน้อยเท่าใด ในลักษณะของมาตรวัดเจตคติของออสกูต หรือ Semantic Differential Scale โดยเป็นระดับ 0 ถึงระดับ 7 ซึ่งระดับ 0 หมายถึงน้อยมากจนไม่รับรู้ถึงความกลมกลืนเลย และระดับ 7 หมายถึงรับรู้ถึงความกลมกลืนอย่างเหมาะสมมากที่สุด จากนั้นนำค่าระดับดังกล่าวจากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย โดยแยกการวิเคราะห์เป็นกลุ่มสถาปนิกและกลุ่มบุคคลทั่วไปที่เป็นวัยรุ่น

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า สถาปนิกและวัยรุ่นมีความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับการกำหนดค่าสิ่งแวดล้อมในระดับหนึ่ง องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่สร้างภูมิทัศน์ของกลุ่มอาคารที่กลมกลืนกันทางทัศนการคือ ความเหมือนกันของหน้าต่าง ตามด้วยความเหมือนของสีของผนังภายนอก และความเหมือนกันของรูปแบบบ้าน ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิจัย

ภาพจำลองของบ้านจัดสรรที่มีองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมหนึ่งอย่างเหมือนกัน	ค่าเฉลี่ยของระดับความกลมกลืนอย่างเหมาะสมของหมู่บ้านจัดสรร	
	กลุ่มสถาปนิก	กลุ่มบุคคลทั่วไปที่เป็นวัยรุ่น
1. รูปแบบหน้าต่างที่เหมือนกัน	5.74	6.32
2. สีของผนังที่เหมือนกัน	5.21	6.11
3. รูปแบบบ้านที่เหมือนกัน	3.35	2.21
4. รูปทรงหลังคาที่เหมือนกัน	2.87	2.17
5. ขนาดพื้นที่บ้านที่เหมือนกัน	2.06	2.13

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าในการสร้างรูปลักษณ์ที่กลมกลืนเป็นเอกภาพทางทัศนการที่พอเหมาะพอดี สถาปนิกจะต้องใส่ใจกับความสม่ำเสมอของหน้าต่างและประตู ซึ่งจะช่วยสร้างความกลมกลืนทางทัศนการ โดยไม่มีผลข้างเคียงที่น่าเบื่อ ความคล้ายคลึงของพื้นผิวผนัง และสีของผนังจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องพิจารณาเป็นลำดับต่อมา ซึ่งอาจอธิบายได้ว่าเป็นไปตามตามทฤษฎีของเกสตัลท์ (Horayangul, 2003) และหลักการด้านการรับรู้สภาพแวดล้อม (Lang, 1974) ที่อธิบายว่า บุคคลจะรับรู้ทางการมองหรือทัศนการที่เป็นภาพรวมของทั้งหมด มิใช่แยกย่อยเป็นส่วนๆ คือพยายามมองสิ่งที่แตกต่างกันแต่มาอยู่รวมกันเป็นภาพรวมของการรับรู้ อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น หน้าเบื่อ หรือ สวยงามพอดี และบุคคลที่มีภูมิหลังต่างกัน อย่างในกรณีนี้คือสถาปนิก และวัยรุ่นที่ไม่ใช่สถาปนิก ก็จะมีการรับรู้ทางทัศนการที่ต่างกัน แต่ก็น่าจะมีจุดร่วมบางอย่างที่มีความเห็นตรงกัน ตามข้อค้นพบของการวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

- Gifford, R. (1997). *Environment psychology: Principles and practice* (2nd ed.). Boston: Allyn & Bacon.
- Gifford, R., & Cheuk, N.F. (1982). *The Relative Contribution of Visual and auditory cues to environmental perception*. *Journal of Environmental Psychology*.
- Grote, L., & Wang, D. (1954). *Architectural research methods*. New York: Print in the United States of America.
- Heimsath, C. (1977). *Behavioral Architecture*. New York: Mc Graw-Hill.
- Horayangul, W. (1992). *Environmental and Behavior*. Bangkok: Chulalongkorn University.

- Lang, J. (1974). *Designing for Human Behavior: Architecture and The Behavioral Sciences*. Pennsylvania: Lowden, Hutchinson & Ross Inc.
- Nunta, J. (2003). *Perception Factor of Environment on Urban Landscape: A Case Study on Phrae Municipality*. Master's Degree Thesis. Bangkok: King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang.
- Relph, E. (1976). *Place and Placelessness*. Pion.
- Spreiregen, P.D. (1965). *Urban Design: The Architecture of Town and Cities*. New York: Mc Graw-Hill.